

ISTIROHAT BOG'LARI VA XIYOBONLARDA FUQAROLAR XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH FAOLIYATINI TASHKILLASHTIRISHDA BUGUNGI KUNGI HOLATI

Halimov Isroil Savriyevich

Jamoat xavfsizligi universiteti magistratura tinglovchisi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada istirohat bog'lari va xiyobonlarda fuqarolar xavfsizligi, hamda xavfsizlikni ta'minlash faoliyatini takomillashtirish borasida fikr va mulohazalar keltirilgan.*

Kalit so'zlar: *Ijtimoiy-iqtisodiy, madaniy-ommaviy, istirohat bog'I, xiyobon, xavfsizlik, turist.*

Hozirgi taraqqiyot va rivojlanishlar davrida aholi sonining ortganligi, turmush darajasining yaxshilangani sari ularning talablari hamda ehtiyojlari ham ortib bormoqda. Bunday ehtiyojlar ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy sohalar kabi madaniyat va san'at sohasining ham doimiy o'lchov me'zonlari bo'lib kelmoqda. Aholi ehtiyojlarning ijobiy qondirilishi esa ular ko'rib, eshtib, bahramand bo'ladigan san'at asarlarining yaratilishi, ular bilvosita yoki bevosita ishtirok etadigan, tomosha qiladigan konsertlarning, madaniy-ommaviy tadbirlarning tashkil etilishi bilan bog'liq. Bundan tashqari, aholining madaniy dam olishlari, ularning ma'naviy olamiga ta'sir ko'rsatishiga va bo'sh vaqtlarini mazmunli tashkil qilish uchun xizmat qiladigan, teatrlar, kinoteatrlar, konsert zallari, madaniyat markazlari hamda madaniyat va istirohat bog'lari singari muassasalarning ham tutgan o'rni juda muhim. Sanab o'tilgan madaniyat va san'at muassasalaridan yana ham e'tiborlisi - madaniyat va istirohat bog'laridir. Gap shundaki, birinchidan aholining talabi boshqalariga qaraganda madaniyat va istirohat bog'lariga nisbatan yuqori. Aynan talab yuqori bo'lishining ham bir necha jihatlari mavjud. Masalan, poytaxtimiz aholis va mehmonlari shu yerdagi, viloyatdagilarning ham ba'zilari viloyat markazlaridagi teatrlar yoki konsert saroylariga borishlari mumkin. Tuman-shahar va qishloqlardagi aholi esa o'zlariga yaqin bo'lgan madaniyat va istirohat bog'lari bilan kifoyalanadi. Aholi vakillarining katta qismini bolalar va yoshlar tashkil qilishi ham muhim bir jihatlardan biridir. Ikkinchidan, aytib o'tilgan muassasalarning ish faoliyatini ma'lum vaqt hamda vaziyat taqozosidan kelib chiqib madaniyat va istirohat bog'larida tashkil qilsa bo'ladi. Madaniyat va istirohat bog'larining funksional va tashkiliy holatidan kelib chiqib, u yerda madaniy-ma'rifiy dasturlar, konserttomoshalar, spektakllar, turli viktorina va tanlovlarni tashkil qilish, xalqaro va respublika miqyosidagi ko'plab madaniy va ommaviy tadbirlarni o'tkazish mumkin. Istirohat bog'i – bu shunchaki daraxtlar to'p bo'lib o'sadigan

joy emas. Urbanizatsiya rivojlanib, qurilayotgan binolar zichligi oshgani sayin shahar landshaftiga bo'lgan munosabat o'zgaryapti. Ilgari tabiat va shahar bir-biriga qarama-qarshi bo'lgan hamda istirohat bog'lari shaharlarda sun'iy ravishda yaratilgan tabiat makoni edi. Endi shaharsozlik tendensiyasi o'zgarib, arxitektorlar unda ekologik asoslar yaratish ham muhim ekanini ta'kidlashmoqda. Ya'ni istirohat bog'lari va ularni tabiiy infratuzilma sifatida bog'laydigan yashil yo'laklar (xiyobonlar, daryolar, kanallarni) yaratish shaharsozlikning muhim bo'lagiga aylanmoqda. Bunday sharoitda istirohat bog'lari yagona tabiiy tarmoq yaratishi va yashil yo'laklar ular orasidagi ekologik aloqani ta'minlashi kerak

Keyingi yillarda shahar va tumanlar qiyofasini tubdan o'zgartirish, aholi punktlarining infratuzilmasini rivojlantirish va hududlarni obodonlashtirish ishlariga katta e'tibor qaratilib, zamon talablariga mos qator turar joy binolari, ma'muriy va madaniy-maishiy binolar, ta'lim, sport va tibbiyot muassasalari, yangi istirohat bog'lari va xiyobonlar bunyod etildi. Shahar va tumanlar hududlarining yanada obod bo'lishi uchun mavjud madaniy-meros obyektlari, bunyod etilgan bino-inshootlarga e'tibor va g'amxo'rlik bilan qarashi, viloyatni yanada go'zal va maftunkor bo'lishi yo'lida har bir fuqaro o'z hissasini qo'shishga harakat qilishi lozim.

Ozodalik va tartibni saqlash, ko'kalamzorlashtirish, obodonlashtirish ishlarini yanada yaxshilash, har bir bino, inshoot va uy-joylarni talab darajasida saqlash ustuvor vazifalardan biridir.

Istirohat bog'lari va xiyobonlarda fuqarolar xavfsizligini ta'minlash quyidagi yo'llar orqali amalga oshirilishi mumkin:

1. Xavfsizlikni ta'minlash tizimlarini hayotga o'tkazish: Istirohat bog'lari va xiyobonlar turar joylar sifatida, turistlarning xavfsizlikni ta'minlash uchun yoqimli tizimlarga ega bo'lishi tavsiya etiladi. Bu tizimlar bekat va tartibni ta'minlash, turistlarning ma'lumotlarini himoya qilish, chiroyli bo'lish va qo'lda qolinmaslik qoidalarini joriy etishni o'z ichiga oladi.

2. Biznes va tashkilotlar bilan hamkorlik qilish: Istirohat bog'lari va xiyobonlar turistlarni xavfsiz va himoyalangan o'rinlar sifatida taklif etish uchun sayyohlik sohasidagi biznes va tashkilotlar bilan hamkorlik qilishadi. Bunday hamkorlik orqali, o'rinning xavfsizligi uchun kerakli maslahatlar, o'qishlar, xavfsizlik kurslari, aloqa tizimlari va boshqa xavfsizlikni ta'minlovchi xizmatlar taklif qilinadi.

3. Xavfsizlik xizmatlari taqdim etish: Xiyobonlar va istirohat bog'larida, turistlarga xavfsizlik xizmatlari va shoudalar taklif qilish juda muhimdir. Bu shoudalar turistlarni qo'lga kiritish, butunlay himoyalash tizimini tushunish, xavfsizlik xususiyatlarini o'rgatish va ruxsatnoma, omonat, xavfsizlik alarmasi kabi xavfsizlik vositalarini taklif qilishni o'z ichiga oladi.

4. Xavfsizlik himoyasi: Istirohat bog'lari va xiyobonlar turistlarga xavfsizlik haqida bilimlarni oshirish va ularni xavfsizlikqa ta'lim berishadi. Shundan tashqari, turistlarga biror voqea bo'lsa uni bildirishlari uchun ma'lumotlarni olish va tahminan ochiq tashkilot tashkil qilish orqali xavfsizlik himoyasini ta'minlash mumkin.

5. Politsiyaviy tizimlarni mustahkamlash: Istirohat bog'lari va xiyobonlardagi politsiyaviy tizimlarni mustahkamlash, tashqi xavfsizlik tizimlar bilan hamkorlik qilish, boshqa mamlakatlarga bog'lanish va ma'lumot almashish orqali turistlarning xavfsizligini ta'minlashda katta ahamiyatga ega.

Fuqarolar xavfsizligini ta'minlash istirohat bog'lari va xiyobonlar tashkilotlarining asosiy mas'uliyatlaridan biridir. Ular turistlarning xavfsiz joyda his qilishlarini ta'minlash va ularni ma'lumotlardan himoyalashni ta'minlash uchun doimiy imkoniyatlarni kengaytirish va rivojlantirishga harakat qiladilar.

Istirohat bog'lari va xiyobonlarda fuqarolar xavfsizligini ta'minlash faoliyati hozirda kuchli ravishda tashkil etilmoqda. Bugungi kunga qadar, hukumat va mahalliy ixtisoslashtirilgan tashkilotlar bu sohada ko'p qadam tashkil etishdi. Bu bog'lar va xiyobonlarga xavfsizlikni ta'minlash uchun ko'p tadbirlar olib borilmoqda, shu jumladan, shahar xonadorlik xizmatlari qo'llab-quvvatlashi, politsiya va o'ziq-ovqat mahsulotlari sotib olish markazlari tuzilaydi. Bunda, fuqarolarning himoya va xavfsizlikni ta'minlash maqsadida o'z mehnatlarini ko'paytirish ham muhim ahamiyatga ega. Ularning turar joylarida xavfsizlik niqobi va shaxsiy himoya vositalaridan foydalanish ham ko'p tarzda qo'llanilmoqda. Hukumat va jamiyat fuqarolarning xavfsizligini ta'minlash bilan shug'ullanishga muhim ahamiyat berganligi sababli, istirohat bog'lari va xiyobonlarda fuqarolar xavfsizligi ko'paymoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Зиёдуллаев М.З. Милиция таянч пунктларининг жамоат тартиби ва хавфсизлигини таъминлаш фаолиятини бошқаришни такомиллаштириш. Юрид. фан. номзоди. Дис.-Т., 2008. - Б. 114.

2 . Узбекистон Республикасининг ички ишлар органлари туғрисидаги қонуни // Узбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари туплами, - 2017. - № 37. - 978-м.

3 В. В. Inatullayev. Madaniyat va istirohat bog'lari hamda aholi dam olish markazlari ishi. O'quv qo'llanma, // Toshkent. - "Lesson press" nashriyotida nashrga tayyorlandi., 2017, 120-bet.

4. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi matbuot xizmati. <https://stat.uz/>

5. Haydarov A. Madaniyat va san'at sohasini boshqarish asoslari. O'quv qo'llanma // Toshkent. -“Kamalak” nashriyoti, 2019. 192 bet